

Πάνος Δαμέλος

Η πορεία του ΣΥΡΙΖΑ μέχρι να φτάσει να γίνει επισήμως και αυτοβούλως ένας ακόμα κυβερνητικός διαχειριστής και υπερασπιστής του ΤΙΝΑ (there is no alternative), είναι μία πορεία κατά βάση καταστροφική για το κίνημα και την αριστερά, με αποτέλεσμα να είμαστε σήμερα σε μια συγκυρία με πολύ αρνητικούς συσχετισμούς. Επειδή όμως ό,τι ανήκει στο παρελθόν δεν αλλάζει, το κρίσιμο σήμερα –και μάλλον η μόνη χρησιμότητα που μπορεί να έχει πια για την αριστερά ο ΣΥΡΙΖΑ- είναι να βγουν ουσιαστικά συμπεράσματα από αυτή την πορεία, ώστε να μην επαναληφθούν τα ίδια λάθη. Και εδώ θα χρειαστεί βαθιά κριτική και αυτοκριτική ματιά, καθώς και τομές με συνήθειες και αντιλήψεις – όλων μας.

Τελικά, ο ΣΥΡΙΖΑ «μεταλλάχθηκε»;

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος σε αυτή τη φάση, είναι ο κόσμος που πίστεψε στο σχέδιο ΣΥΡΙΖΑ να αρκεστεί στην προφανή (αλλά απλοϊκή και προβληματική) εξήγηση ότι «ο Τσίπρας τα γύρισε», «πρόδωσε» κλπ. Όντως, σε ένα πρώτο επίπεδο αυτό ισχύει: Ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν ένα κόμμα που έλεγε ότι δεν θα υπογράψει μνημόνιο, ότι θα τα ακυρώσει κλπ, και κατέληξε όχι μόνο να υπογράψει αλλά και να το υπερασπίζεται ως μονόδρομο. Η θεωρία της «προδοσίας» και της «μετάλλαξης» ωστόσο δεν εξηγεί πειστικά γιατί αυτή η πορεία στηρίχθηκε από την πλειοψηφία του κόμματος, ακόμα και από ανθρώπους που επί δεκαετίες ήταν στην αριστερά. Μαζική στροφή 180ο που εξηγείται μόνο με ψυχιατρικούς όρους, ή υπήρχε εξ αρχής ο σπόρος μιας τέτοιας εξέλιξης στο «σχέδιο ΣΥΡΙΖΑ»;

Η προσκόλληση στην ΕΕ

Αν αρχίσουμε να «σκάβουμε» την επιφάνεια του σχεδίου ΣΥΡΙΖΑ για να ανακαλύψουμε τα ιδεολογικοπολιτικά αίτια που οδήγησαν στη μνημονιακή του ένταξη, το πρώτο που θα συναντήσουμε είναι βεβαίως η προσκόλληση στην ΕΕ και στη (δήθεν διεθνιστική – στην πραγματικότητα κοσμοπολίτικη) θεωρία ότι πρέπει πρώτα να ολοκληρωθεί η «ευρωπαϊκή ενοποίηση» και μετά να παλέψουμε για τον σοσιαλισμό. Αυτή η λογική ηγεμόνευε στον κορμό του ΣΥΡΙΖΑ, τον παλιό Συνασπισμό, και μάλιστα τον είχε οδηγήσει στο να υπερψηφίσει και τη συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η Αριστερή Πλατφόρμα πράγματι δεν κουβαλάει αυτή την «αμαρτία». Όταν αποδείχθηκε ότι ρήξη με τα μνημόνια θα σημαίνει και ρήξη με το ευρώ και εν γένει την «ευρωπαϊκή πορεία της χώρας», κομμάτι του ΣΥΡΙΖΑ ήταν έτοιμο να κάνει αυτή την υπέρβαση (βλέπε πχ ανακοίνωση της νεολαίας ΣΥΡΙΖΑ όπου η ΕΕ περιγράφεται αρκετά πετυχημένα ως «θεσμοθετημένος νεοφιλελευθερισμός»). Ήταν όμως και τα παλαιότερα στελέχη της πλειοψηφίας του ΣΥΡΙΖΑ έτοιμα να κάνουν μια τέτοια ιδεολογική στροφή και να ηγηθούν της ρήξης με την ΕΕ; Προφανώς όχι. Ας ελπίσουμε τουλάχιστον το αριστερό φιλο-ΕΕ ρεύμα, με τις ρίζες του στον ευρωκομμουνισμό, να έζησε όντως το μνημονιακό του Βατερλώ και να μην μας ξανααπασχολήσει. Από εδώ και πέρα, τόσο το αντιμνημόνιο όσο και η αριστερά θα ξεκινούν από την αμφισβήτηση του «ευρωπαϊσμού».

Η μεταφυσική πεποίθηση ότι μπορεί να γίνει φιλολαϊκή διαχείριση του καπιταλισμού, και μάλιστα ενώ αυτός βρίσκεται σε κρίση

Αν πάμε λίγο βαθύτερα, θα προσκρούσουμε σε αυτή την αντίληψη. Το μεγαλύτερο μέρος του ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν επαναστάτες. Ρεφορμιστές ήταν, με έντονες τις ροπές προς τη σύγχρονη σοσιαλδημοκρατία – γεγονός που εκφραζόταν κατά καιρούς και μέσα από συνεργασίες με παρατάξεις του ΠΑΣΟΚ, τόσο σε σωματεία όσο και στην αυτοδιοίκηση. Και κυρίως, είναι αυτό που υποσχέθηκε προεκλογικά ο ΣΥΡΙΖΑ από τα πλέον επίσημα χείλη, αυτά του Αλέξη Τσίπρα. Τι άλλο ήταν το «θα κάνουμε μια πρόταση στη Μέρκελ που δεν υπάρχει ούτε μία στο εκατομμύριο να την απορρίψει», παρά υπόσχεση για μία ήρεμη λύση, χωρίς ρήξεις και ανατροπές;

Όταν λοιπόν φάνηκε ότι το να ανατρέψεις τα μνημόνια σήμαινε ρήξη, αλλά και ότι δεν υπήρχε και κομμάτι της αστικής τάξης να στηρίξει μια τέτοια επιλογή, έγινε κατανοητό ότι θα μπαίναμε σε μία τέτοια φάση όξυνσης της ταξικής πάλης, που θα απαιτούσε ακόμα μεγαλύτερες ρήξεις και δεν θα είχε ελεγχόμενο-προδιαγεγραμμένο αποτέλεσμα. Ο ΣΥΡΙΖΑ ούτε είχε προετοιμαστεί, αλλά ούτε και επεδίωκε μία τέτοια εξέλιξη. Το σχέδιό του ήταν, ρητά, «να σταθεροποιήσουμε την οικονομία και για σοσιαλισμούς και τέτοια ξαναμιλάμε μετά από 5 χρόνια». Πόσο παράλογο ήταν, όταν τελικά μπήκε το δίλημμα «μνημόνιο ή ρήξη και απρόβλεπτες εξελίξεις», να στραφεί στο πρώτο;

Από τις σοσιαλδημοκρατικές αυταπάτες δεν ξεφεύγει ούτε μέρος της Αριστερής Πλατφόρμας, που λέει ότι ίσως να μη χρειαστεί ρήξη με την ΕΕ αλλά μόνο με το ευρώ, ή που ακόμα χειρότερα πιστεύει ότι η λύση είναι η συμμαχία με τη Ρωσία, οι Ρώσοι επενδυτές που (για κάποιον ανεξήγητο λόγο) θα φτιάχνουν θέσεις εργασίας στην Ελλάδα τη στιγμή που μια αριστερή κυβέρνηση θα ξηλώνει τα αντεργατικά μνημονιακά μέτρα και θα προστατεύει τους εργαζόμενους από το μεγάλο κεφάλαιο – δηλαδή από τους (Έλληνες, Γερμανούς, Ρώσους) «επενδυτές».

Είναι ο κυβερνητισμός, ηλίθιε

Νομίζω ότι, αν πρέπει να επιλέξουμε μία, αυτή είναι η βασική αιτία για τη μνημονιακή κατάληξη του ΣΥΡΙΖΑ. Και αφορά τον ΟΛΟ ΣΥΡΙΖΑ, είτε μιλάμε για ακραιφνείς τσιπρικούς, για τους πάλαι ποτέ «53», την Αριστερή Πλατφόρμα ή για τη νεολαία. Όλοι μπήκαν σε αυτό το τριπάκι: Ότι χωρίς να κατακτήσουμε την κυβερνητική εξουσία, δεν μπορούμε να καταφέρουμε τίποτα. Από τη στιγμή που έγινε (κρυφά ή φανερά) αυτή η παραδοχή από τον όλο ΣΥΡΙΖΑ, άρχισαν οι

διολισθήσεις. Γιατί αυτή η παραδοχή έθετε όλη τη δράση του κόμματος στην υπηρεσία αυτού του σκοπού. Έτσι λοιπόν, κανείς δεν αντέδρασε πραγματικά όταν ο Τσίπρας άρχισε να συγκεντρώνει πάνω του υπερεξουσίες. Όταν στις συνεντεύξεις μιλούσε σε πρώτο ενικό, όταν στο συνέδριο ψηφίστηκε από το όλο σώμα και όχι από την Κεντρική Επιτροπή (συνήθης τακτική των αρχηγοκεντρικών αστικών κομμάτων να εκλέγονται οι πρόεδροι από όσο γίνεται πιο ευρύ εκλογικό σώμα, για να μην ελέγχονται μετά από κανένα όργανο – μην εκπλαγείτε αν την επόμενη φορά ψηφιστεί από... μέλη και φίλους, όπως κάνουν πλέον ΠΑΣΟΚ και ΝΔ), όταν στο δημόσιο λόγο του (αλλά και στους πρώτους μήνες της διακυβέρνησης) καταπατούσε κάθε συνεδριακή απόφαση και μετά κάθε προεκλογική δέσμευση. Πότε ειπώθηκε το αυτονόητο, ότι ο πρόεδρος ενός αριστερού κόμματος δεν μπορεί να μη δεσμεύεται από τις συλλογικές αποφάσεις; Αμφισβητήθηκε ποτέ; Ούτε στιγμή, γιατί ο Τσίπρας είχε κερδίσει επικοινωνιακά τον κόσμο, άρα μια αμφισβήτηση (ή και πιθανή αντικατάστασή του) θα υπονόμει τον κεντρικό στόχο του ΣΥΡΙΖΑ: Αυτόν της κατάκτησης της κυβέρνησης.

Για να μην υπάρχει παρεξήγηση: Όχι, δεν είναι «κακό» να διεκδικεί η αριστερά την κυβερνητική εξουσία. Μπορεί πράγματι, στο ξεδίπλωμα της ταξικής πάλης, να προκύψει και αυτή η εξέλιξη. Το πρόβλημα είναι όταν γίνεται αυτοσκοπός. Γιατί τότε όλα υποτάσσονται εκεί – και η ταξική πάλη. Ποιος ήταν ο ρόλος του ΣΥΡΙΖΑ στο εργατικό κίνημα; Ξεχάσαμε το άδειασμα της απεργίας των καθηγητών; Ξεχάσαμε τις επιστρατεύσεις απεργών επί Σαμαρά, που έβγαине ο Τσίπρας και έλεγε ότι δεν είναι ανεκτό και αν ξαναγίνει ο ΣΥΡΙΖΑ θα στηρίξει την απεργία, η οποία «θα είναι πολιτική και διαρκής» – μόνο που ερχόταν και η επόμενη επιστράτευση και ο ΣΥΡΙΖΑ, ως αξιωματική αντιπολίτευση, δεν έκανε τίποτα; Σε αυτό λοιπόν συναίνεσε ΟΛΟΣ ο ΣΥΡΙΖΑ. Μήπως είδατε την Αριστερή Πλατφόρμα να διαφοροποιείται; Όχι, γιατί θεώρησαν ότι αυτό θα υπονόμει την προοπτική της εκλογικής νίκης – είτε για να μη δείξουν εικόνα διχόνοιας, είτε, ακόμα χειρότερα, επειδή ίσως όντως συναινούσαν σε κάποιο βαθμό στη λογική ότι «για να πάρουμε την κυβέρνηση πρέπει να φανούμε σοβαρή δύναμη, μακριά από εξαλλοσύνες, απεργίες, καταλήψεις κλπ». Το όλο κόμμα υποτάχθηκε στο σχέδιο να πέσει μόνο κοινοβουλευτικά ο Σαμαράς, χωρίς απεργίες, χωρίς ισχυρό κίνημα που να διεκδικεί και να πιέζει.

Όταν λοιπόν διεκδικείς την κυβέρνηση ως «υπεύθυνη αριστερά», που «συνετίζει» τον κόσμο αντί να τον ξεσηκώνει και καλλιεργεί την ανάθεση της λύσης των προβλημάτων του όταν έρθει η «αριστερή κυβέρνηση», πόσο εύκολο είναι να τα κάνεις «Κούγκι» μετά; Μήπως, από αυτή την άποψη, «κωλοτούμπα» του Τσίπρα θα ήταν εν τέλει να μην υπογράψει μνημόνιο, μετά από τρία χρόνια που περιφερόταν στα meetings των ισχυρών του κόσμου και τους διαβεβαίωνε ότι δεν πρέπει να φοβούνται τον ΣΥΡΙΖΑ (ξεκινώντας από τους G20 το 2012, που πήγε για να τους πει ότι «το ευρώ δεν κινδυνεύει από μια κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ»);

Από εδώ και πέρα

Με δεδομένο ότι η μεγάλη πλειοψηφία του αριστερού κόσμου στρατεύτηκε σε αυτό το σχέδιο, και ότι δύσκολα θα αποτινάξουν όλες αυτές τις προβληματικές αντιλήψεις από τη μια μέρα στην άλλη, ίσως να μην έχουμε μεγάλα περιθώρια να είμαστε αισιόδοξοι. Η ηγεσία της Λαϊκής Ενότητας δείχνει να τις αναπαράγει στο ακέραιο, «θάβοντας» με μισόλογα το αντι-ευρώ και πετώντας την μπάλα στην εξέδρα του δημοψηφίσματος για το ζήτημα της ΕΕ, κυρίως λόγω της αντίληψης ότι αυτά «κόβουν ψήφους» (αυτό είναι εμφανές και στον εκλογικό απολογισμό της ΛΑΕ). Μπαίνει δηλαδή ξανά το κάρο μπροστά από το άλογο, μπαίνει ως βασική προτεραιότητα το πώς θα «πούμε τα σωστά» ώστε ο κόσμος να μας ψηφίσει παρά το πώς θα χτίσουμε ένα όσον το δυνατόν συνειδητοποιημένο κίνημα, αποφασισμένο για τις ρήξεις που θα χρειαστούν και έτοιμο να αντιμετωπίσει κάθε νέα πρόκληση, για να μην οδηγηθεί σε νέους συμβιβασμούς και ήττες. Η επιμονή, άλλωστε, στην κυβερνητική λύση (και η εκ νέου προσαρμογή λόγου και δράσης σε αυτόν τον στόχο) το μόνο που θα προσφέρει θα είναι μεγαλύτερες απογοητεύσεις που θα υπονομεύουν ακόμη και αυτόν τον στόχο: Αν μετά από πέντε χρόνια μνημονίων, η πρόταση της αριστεράς προς την κοινωνία είναι να βάλει πλάτη για να πάρει κάποτε την κυβέρνηση ένα κόμμα που σήμερα είναι στο 2,86%, όταν μάλιστα είδαμε πόσο «καλά» πήγε αυτό το σχέδιο την πρώτη φορά, αυτό μάλλον κάνει πιο ελκυστική λύση τη μετανάστευση...

Είναι χαρακτηριστικό το ότι πολλά στελέχη της ΛΑΕ έλεγαν πως το βασικό επίδικο των εκλογών του Σεπτεμβρίου ήταν να υπάρχει στη Βουλή «μια αντιμνημονιακή φωνή». Με την ίδια ακριβώς λογική, έκριναν ότι το βασικό επίδικο των εκλογικών αναμετρήσεων από το 2012 και μετά ήταν να εκλεγεί «μια αντιμνημονιακή κυβέρνηση» – με τα γνωστά πλέον αποτελέσματα. Αυτό πολύ απλά λέγεται κοινοβουλευτικός κρετινισμός – ελπίζω να θεραπεύεται. Από αυτή την άποψη, ίσως το γεγονός ότι η Λαϊκή Ενότητα έμεινε εκτός Βουλής να είναι θετικό, να δίνει μια ευκαιρία για αναστοχασμό, πέρα από τη μονομανία της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης – ως σκαλοπάτι για την κατάκτηση της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας.

Η αριστερά πρέπει να έχει άλλη ιεράρχηση. Καταρχάς πρέπει να είναι χρήσιμη στο λαό στις νέες

συνθήκες, να συμβάλλει στην οργάνωση αγώνων ενάντια στα μέτρα του τρίτου μνημονίου, να πάρει πρωτοβουλίες ταξικής αλληλεγγύης, να βοηθήσει στην αυτενέργεια και αυτοοργάνωση των καταπιεζόμενων. Πρέπει να λέει την αλήθεια, ότι αυτός ο αγώνας είναι ταξικός, θα χρειαστεί λοιπόν ρήξη και με την αστική τάξη και με τους «θεσμούς» της (ευρωζώνη, ΕΕ) και να αφήσει τα μισόλογα επειδή τάχα εξυπηρετούν το στόχο της κατάληψης της κυβέρνησης – γιατί κυβέρνηση που θα την κατακτήσουμε με τέτοιο τρόπο, είδαμε πού οδηγεί. Και πρέπει να ενώσει το ευρύ μπλοκ του κόσμου της εργασίας (αγρότες, εργαζόμενους, άνεργους και αυτοαπασχολούμενους) κάτω από ένα σχέδιο ακύρωσης των μνημονίων, απελευθέρωσης από την επιτροπεία και τη δικτατορία των δανειστών και των «αγορών», διεκδίκησης λαϊκής κυριαρχίας και πραγματικής δημοκρατίας και κυρίως εργασίας και αξιοπρεπούς διαβίωσης για όλους. Αυτή η ευθύνη βαρύνει και το ΚΚΕ, και τη ΛΑΕ, και την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, και όσες δυνάμεις και αγωνιστές έχουν μείνει εκτός αυτών των σχηματισμών. Και οι δικαιολογίες –από κάθε πλευρά- ακούγονται όλο και λιγότερο πειστικές...